

İL BANK A.Ş.

Türkiye Yeşil ve Geleceğin Şehirleri Projesi

Çevresel ve Sosyal Yönetim Sistemi (Özeti)¹

Mayıs 2026

---

¹ Bu doküman, İngilizce aslından Türkçeye çevrilmiştir. Herhangi bir farklılık veya tutarsızlık halinde, İngilizce versiyon geçerlidir.

İÇİNDEKİLER

İçindekiler

ÇİZELGELER LİSTESİ.....	3
ŞEKİL LİSTESİ	3
KISALTMALAR.....	4
1. GİRİŞ	5
2. İLBANK ÇEVRE VE SOSYAL POLİTİKASI.....	6
3. ÇSYS'NİN UYGULANMASI.....	6
3.1. İLBANK'ın Yasaklı Faaliyetler Listesi ve Kredi Düzeyinde Çevresel ve Sosyal Tarama ...	7
3.2. İLBANK Çevre ve Sosyal Risk Sınıflandırma Sistemi	7
3.2.1. İLBANK Çevre ve Sosyal Risk Kategorilerinin Tanımı	7
3.2.2. ÇS Risk Kategorisine Göre Gerekli ÇS Değerlendirme ve Yönetim Belgeleri	9
3.3. Çevre ve Sosyal Durum Değerlendirme	9
3.4. Finansman Karar Süreci	10
3.5. Alt Kredi Sözleşmesi.....	10
3.6. Çevre ve Sosyal İzleme	10
4. DEĞİŞİM YÖNETİMİ	11
5. PAYDAŞ KATILIMI PLANI	12
6. İLBANK ŞİKAYET MEKANİZMASI.....	12
7. İŞGÜCÜ YÖNETİM PROSEDÜRLERİ	13
8. ÇSYS UYGULAMA KAPASİTESİ	13

ÇİZELGELER LİSTESİ

Tablo 1 Çevre ve Sosyal Risk Kategorilerine Göre Gerekli Çevre ve Sosyal Değerlendirme ve Yönetim Belgeleri 9

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1 İLBANK Uluslararası İlişkiler Grup Başkanlığı Organizasyon Şeması 15

KISALTMALAR

AFD	Fransız Kalkınma Ajansı (Agence Française de Développement)
AKB	Asya Kalkınma Bankası
CİMER	Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi
ÇS	Çevre ve Sosyal
EBRD	Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası
AYB	Avrupa Yatırım Bankası
ÇSEP	Çevresel ve Sosyal Eylem Planı
ÇSTP	Çevresel ve Sosyal Taahhüt Planı
ÇSDD	Çevresel ve Sosyal Durum Değerlendirme
ÇSÇ	Çevresel ve Sosyal Çerçeve (Dünya Bankası)
ÇSED	Çevresel ve Sosyal Etki Değerlendirmesi
ÇSYP	Çevresel ve Sosyal Yönetim Planı
ÇSYS	Çevresel ve Sosyal Yönetim Sistemi
ÇSS	Çevresel ve Sosyal Standart
FA	Finansal Aracı
GM	Genel Müdürlük
ŞM	Şikayet Mekanizması
GFC	Yeşil ve Geleceğin Şehirleri Projesi
GIIP	Uluslararası İyi Endüstri Uygulamaları
UFK	Uluslararası Finans Kurumu
İLBANK	İller Bankası Anonim Şirketi
IKB	İslam Kalkınma Bankası
JICA	Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı
İYP	İşgücü Yönetimi Prosedürleri
GKYYP	Geçim Kaynaklarının Yeniden Yapılandırılması Planı
İSG	İş Sağlığı ve Güvenliği
PUB	Proje Uygulama Birimi
BM	Bölge Müdürlüğü
YYP	Yeniden Yerleşim Planı
PKP	Paydaş Katılım Planı
CSİ/CT	Cinsel Sömürü ve İstismar / Cinsel Taciz
TEFWER	Türkiye Deprem, Sel ve Orman Yangınları Acil Yeniden Yapılanma
UNDP	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
DB	Dünya Bankası
YİMER	Yabancılar İletişim Merkezi

1. GİRİŞ

11 Haziran 1933 tarihinde kurulan İller Bankası Anonim Şirketi (İLBANK), Türkiye'deki belediyelerin ve belediye hizmet kuruluşlarının altyapı yatırımlarının finansmanı ve kapasite geliştirme alanlarında uzmanlaşmış, devlete ait bir kalkınma ve yatırım bankasıdır. İLBANK, Türkiye Cumhuriyeti Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına bağlı bir kuruluştur. 6107 sayılı Kanun (İLBANK Kanunu) ve 5411 sayılı Kanun (Bankacılık Kanunu) uyarınca kurulmuş olup, bu kanunlara tabidir.

İLBANK'ın kuruluş amacı, belediye altyapı yatırımları için finansman, teknik yardım ve kapasite geliştirme sağlayarak belediyelerin ve belediye hizmet kuruluşlarının kentsel hizmetleri iyileştirmelerine destek olmaktır. İLBANK, belediyelerin su temini, atık su arıtımı, katı atık yönetimi, ulaşım, yenilenebilir enerji ve kentsel gelişim gibi sektörlerdeki altyapı ihtiyaçları için ulusal ve uluslararası finansal kaynaklara erişebilmelerini sağlamada merkezi bir rol oynamaktadır.

İLBANK, Dünya Bankası (DB) ve Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı (JICA), Fransız Kalkınma Ajansı (AFD), Avrupa Yatırım Bankası (AYB) gibi diğer Uluslararası Finans Kuruluşları (UFK) ile Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), İslam Kalkınma Bankası (IKB), Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD) ve Asya Kalkınma Bankası (AKB) dahil olmak üzere diğer Uluslararası Finans Kuruluşları (UFK) ile işbirliği yapmaktadır. Bu ortaklıklar aracılığıyla İLBANK, bir Finansal Aracı Kuruluş (FA) olarak da faaliyet göstermekte ve alt kredi anlaşmaları yoluyla UFK finansmanını belediyelere ve belediye hizmet kuruluşlarına aktarmaktadır.

2023 yılında, İLBANK Genel Müdürlüğü Uluslararası İlişkiler Departmanı (şu anda "Uluslararası İlişkiler Grup Müdürlüğü" olarak yeniden yapılandırılmıştır), Dünya Bankası tarafından finanse edilen Türkiye Deprem, Sel ve Orman Yangınları Acil Yeniden Yapılanma (TEFWER) Projesi kapsamında "İLBANK'ın Çevresel ve Sosyal (ÇS) Uluslararası Finansmanlı Projelerin Çevresel ve Sosyal Yönetimi" başlıklı bir çalışma yaptırmış ve bunun sonucunda İLBANK Çevresel ve Sosyal Yönetim Sistemi (ÇSYS) kurulmuştur. ÇSYS, kapsamlı belgelerin ve çevresel ve sosyal yönetim sisteminin yoğun bir şekilde incelenmesi sonucunda oluşturulmuş ve daha sonra Dünya Bankası tarafından onaylanmıştır.

İLBANK ÇSYS, tüm UFK tarafından finanse edilen proje ve alt projelerde çevresel ve sosyal (ÇS) risklerin ve etkilerin yönetilmesi için bir çerçeve sunmaktadır. ÇSYS, 24 Aralık 2023 tarihinde yürürlüğe girmiş ve 12 Şubat 2024 tarihinde resmi olarak başlatılmıştır. Ocak-Ağustos 2024 dönemi "ÇSYS Uygulama Dönemi" olarak belirlenmiş olup, bu süre zarfında İLBANK, ÇSYS'nin pilot uygulamasını yürütmeye, kurumsal kapasiteyi güçlendirmeye ve prosedürleri iyileştirmeye odaklanmıştır. 1 Ağustos 2024 itibarıyla Dünya Bankası, İLBANK'a ÇSYS uyarınca finanse edilen yatırımların çevresel ve sosyal yönlerini doğrudan yönetme ve onaylama yetkisi vermiştir. Halihazırda ÇSYS, Dünya Bankası tarafından finanse edilen şu projelerin çevresel ve sosyal risk yönetiminde kullanılmaktadır: TEFWER (sadece izleme amaçlı), CDRC ve PUMREP.

Yeşil ve Geleceğin Şehirleri (GFC) Projesi, Dünya Bankası tarafından finanse edilmektedir ve İLBANK, belediyelere ve ilgili makamlara kredi aktarımı yapmak, proje yönetimini koordine etmek ve proje kapsamındaki tüm çevresel ve sosyal süreçleri denetlemekle sorumlu Finansal Aracı Kurum olarak görev yapmaktadır.

Bu belge, GFC Projesi kapsamında uygulanacak olan İLBANK'ın ÇSYS'sinin kısa bir özetini sunmaktadır. Belge, alt projelerin Dünya Bankası Çevresel ve Sosyal Çerçevesi (ÇSC, 2018) ve Çevresel ve Sosyal Standartları (ÇSS'ler) ile ilgili ulusal mevzuat ve UFK gerekliliklerine uygun olarak nasıl taranacağını, sınıflandırılacağını, değerlendirileceğini, izleneceğini ve raporlanacağını açıklamaktadır. Ayrıca, paydaş katılımı, şikayet mekanizması, işgücü yönetimi ve İLBANK'ın ÇSYS uygulama kapasitesine ilişkin destekleyici prosedürleri özetlemektedir.

İLBANK ayrıca, ÇSYS'nin pratik uygulamasını yönlendiren birkaç önemli belgeyi² adresinde yayınlamıştır. İLBANK'ın internet sitesinde yayınlanan bu belgeler arasında İLBANK Yasaklı Faaliyetler Listesi, İLBANK Şikayet Mekanizması, İLBANK Çevresel ve Sosyal Politika Belgesi ve İLBANK Finansman Kredi Döngüsü bulunmaktadır.

2. İLBANK ÇEVRE VE SOSYAL POLİTİKASI

İLBANK'ın Çevresel ve Sosyal (Ç&S) Politikası³, İLBANK Yönetim Kurulu'nun onayıyla ilk olarak 12 Mayıs 2023 tarihinde yayınlanmış ve ardından Ekim 2023'te güncellenmiştir. İLBANK Çevre ve Sosyal Politika Belgesi, İLBANK'ın Uluslararası Finans Kuruluşları (UFK) tarafından finanse edilen operasyonlar kapsamında değerlendirdiği veya desteklediği tüm alt projelere, Çevre ve Sosyal Politika Belgesi'nde belirtilen kılavuz ilkeler doğrultusunda aşağıdaki Çevre ve Sosyal boyutlarda çevresel ve sosyal risklerin ve etkilerin değerlendirilmesi ve yönetiminin entegre edilmesi konusundaki taahhüdünü ortaya koymaktadır:

- Sürdürülebilir Kentsel Gelişim, Kaynak Verimliliği ve Kirliliğin Önlenmesi
- İklim Değişikliğinin Etkilerinin Azaltılması, Uyum ve Dayanıklılık
- İnsan Hakları
- İşçi Hakları ve Çalışma Koşulları
- Toplum Sağlığı, Güvenliği ve Refahı
- Arazi Edinimi, Arazi Kullanım Kısıtlamaları ve Zorunlu Yer Değiştirme
- Biyolojik Çeşitliliğin Korunması ve Canlı Doğal Kaynakların Sürdürülebilir Yönetimi
- Kültürel Miras
- Cinsiyet Eşitliği
- Dezavantajlı/Savunmasız Gruplar veya Bireyler
- Paydaş Katılımı ve Bilgi Açıklama
- Şikayet Yönetimi

3. ÇSYS'İN UYGULANMASI

ÇSYS, beş ana adımdan oluşan İLBANK Finansman Kredi Döngüsü'ne tam olarak entegre edilmiştir: (i) Çevre ve Sosyal Tarama ve Risk Sınıflandırması, (ii) Çevre ve Sosyal Durum Değerlendirme, (iii) Finansman Karar Süreci, (iv) Alt Kredi Sözleşmesi ve (v) Finansman Sonrası Çevre ve Sosyal Denetim, İzleme ve Raporlama. ÇSYS, her adımda, alt kredi süresi boyunca ÇS risklerinin ve etkilerinin sistematik olarak tespit edilmesini, değerlendirilmesini, azaltılmasını ve izlenmesini sağlamak için net roller, sorumluluklar ve karar noktaları tanımlamaktadır.

---

² <https://www.ilbank.gov.tr/sayfa/projects-with-international-financing>

³ <https://www.ilbank.gov.tr/sayfa/ilbank-environmental-and-social-policy>

3.1.İLBANK'ın Yasaklı Faaliyetler Listesi ve Kredi Düzeyinde Çevresel ve Sosyal Tarama

Bu adım, UFK tarafından finanse edilen projeler kapsamında İLBANK finansmanı için önerilen tüm alt projelere uygulanan ilk filtreyi temsil eder. Taramanın amacı, bir alt projenin İLBANK'ın Hariç Tutma Listesi'ne veya ilgili kredi sözleşmelerinde belirtilen projeye özgü hariç tutma kriterlerine girmediğini doğrulayarak, projenin finansman için uygun olup olmadığını derhal tespit etmektir.

Başvuran alt borçludan (belediye veya belediye kamu hizmeti kuruluşu) bir alt proje teklifi/başvurusu alındığında, İLBANK iki aşamalı bir tarama gerçekleştirir:

1. İLBANK finansmanı için uygun olmayan proje türlerini tanımlayan İLBANK'ın Hariç Tutma Listesi'ne göre tarama.
2. Uygulanabilir olduğu durumlarda, kredi/yasal sözleşmeye özgü hariç tutmalara göre tarama.

Hariç Tutulanlar Listesi veya kredi düzeyindeki hariç tutma kriterlerine giren alt projeler otomatik olarak uygun bulunmaz ve süreçte ilerleyemez. Uygun bulunan alt projeler, değerlendirme ve ÇŞÇ durum değerlendirme aşamalarına geçer.

3.2.İLBANK Çevre ve Sosyal Risk Sınıflandırma Sistemi

Hariç tutma taramasının ardından, uygun görülen tüm alt projeler ÇS sınıflandırma aşamasına geçer ve bu aşamada İLBANK, alt projenin genel ÇS risk seviyesini değerlendirir. Bu adımın amacı, her bir alt projeye, uluslararası finans kuruluşlarının (UFK) gereklilikleri ve İLBANK'ın Çevre ve Sosyal Yönetim Sistemi (ÇSYS) ile uyumlu bir Çevre ve Sosyal risk kategorisi atamaktır. İLBANK, bu süreci, izlenecek adımları ve sınıflandırma sırasında kullanılacak araçları ayrıntılı olarak belirleyen, yerleşik "Çevre ve Sosyal Tarama ve Risk Sınıflandırma Prosedürü"ne uygun olarak yürütür.

İLBANK, sınıflandırmayı, arazi edinim ihtiyaçları, hassas ve koruma altındaki alanlara yakınlık, potansiyel topluluk ve işgücü riskleri ve çevresel etkiler dahil olmak üzere alt projeye ve sahaya özgü bilgileri içeren bir ÇEV-SOS Risk Tarama Kontrol Listesi kullanarak gerçekleştirir. Bu süreci desteklemek için İLBANK, başvuru sahibi alt borçludan Alt Borçlu Anketini doldurmasını ve ilgili teknik, çevresel ve sosyal belgeleri sunmasını ister.

Tarama süreci, masa başı inceleme, başvuru sahibi alt borçluyla doğrudan iletişim ve gerektiğinde saha ziyaretlerinin bir kombinasyonu yoluyla yürütülür. Bu faaliyetler yoluyla toplanan bilgiler, doldurulmuş kontrol listesi ve destekleyici belgelerle birlikte, tespit edilen tüm çevresel ve sosyal risklerin ve etkilerin belgelendiği Çevre ve Sosyal Tarama ve Risk Sınıflandırma Raporunda derlenir. İLBANK, atanan Çevre ve Sosyal risk kategorisine göre, alt borçlu tarafından hazırlanacak Çevre ve Sosyal değerlendirmelerin ve yönetim belgelerinin türünü ve düzeyini belirler.

3.2.1. İLBANK Çevre ve Sosyal Risk Kategorilerinin Tanımı

İLBANK, gerekli değerlendirme, belgeleme ve yönetim önlemlerinin düzeyini belirlemek amacıyla tüm uygun alt projeleri dört ÇS risk kategorisine (Yüksek Risk, Önemli Risk, Orta Risk ve Düşük Risk) sınıflandırır. Bu kategoriler, İLBANK'ın projelerini finanse eden

Uluslararası Finans Kuruluşlarının (UFK'lar) çevresel ve sosyal sınıflandırma sistemleriyle tam olarak uyumludur.

Uygun ÇS risk sınıflandırmasını belirlerken İLBANK, alt projenin türü, ölçeği, hassasiyeti ve konumu; doğal habitatlar üzerindeki etkiler, yeniden yerleşim veya savunmasız grupların varlığı ve etkilerin geri dönüşümlü veya karmaşık olup olmadığı gibi potansiyel çevresel ve sosyal etkilerin niteliği ve büyüklüğü; ayrıca hafifletme hiyerarşisiyle tutarlı hafifletme önlemlerinin uygulanabilirliği gibi bir dizi faktörü dikkate alır. Değerlendirme ayrıca, yasal ve kurumsal çerçeve, sektör düzenlemeleri, teknik ve kurumsal kapasite, geçmiş performans ve finansal ve insan kaynaklarının mevcudiyeti dikkate alınarak, alt borçlunun bu riskleri geçerli standartlara uygun olarak yönetme kapasitesini ve taahhüdünü de değerlendirir.

Her bir kategorinin temel özelliklerinin özeti aşağıda sunulmuştur.

Yüksek Risk: Genellikle büyük ölçekli, karmaşık faaliyetler veya son derece hassas konularla ilişkili olan, önemli olumsuz çevresel ve sosyal etkiler yaratma potansiyeli olan projeler.

Temel özellikler arasında uzun vadeli, kalıcı ve/veya geri dönüşü olmayan etkiler (ör. önemli doğal habitatların kaybı veya sulak alanların dönüştürülmesi); yüksek büyüklük ve/veya geniş coğrafi kapsam (etkilenen geniş nüfus veya alan); önemli kümülatif veya sınır ötesi etkiler; ve insan sağlığı veya çevre üzerinde ciddi olumsuz etkilerin yüksek olasılığı (ör. kazalar, zehirli atıklar) yer alır. Yüksek Riskli projeler genellikle hassas veya değerli alanlarda (korunan habitatlar veya kültürel miras alanları gibi) yer alır veya bu alanları etkiler, sosyal çatışmalara veya güvenlik risklerine yol açabilir ve karmaşık veya denenmemiş etki azaltma önlemleri gerektirebilir. Zayıf düzenleyici ortamlar veya sınırlı borçlu kapasitesi, risk düzeyini daha da artırabilir.

Önemli Risk: Yüksek Riskli projelere kıyasla daha az karmaşık veya biraz daha küçük ölçekli etkiler içeren, ancak yine de dikkatli bir yönetim gerektiren önemli olumsuz etkiler yaratabilecek projeler.

Tipik özellikleri çoğunlukla geçici, öngörülebilir ve/veya geri dönüşümlü etkiler olmakla birlikte, önemli etki azaltma çabaları gerekebilir; orta ila büyük büyüklük ve mekansal kapsam; Yüksek Riskli projelerinkinden daha az şiddetli olan kümülatif veya sınır ötesi etkiler potansiyeli; ve ciddi olumsuz etkilerin orta ila düşük olasılığıdır. Hassas alanlar üzerinde etkiler mevcut olabilir, ancak bunların şiddeti daha düşüktür ve hafifletme önlemleri genellikle daha basit ve güvenilir bir şekilde tasarlanabilir. Borçlunun kapasitesi veya paydaşların katılımı konusunda bazı endişeler olabilir, ancak bunlar genellikle destek sağlanarak giderilebilir.

Orta Risk: Olumsuz etkileri sınırlı olan, genellikle sahaya özgü, karmaşık olmayan ve standart önlemlerle hafifletilebilen projeler.

Etkiler genellikle öngörülebilir, geçici ve geri dönüşümlüdür; büyüklükleri düşüktür ve alt projenin etki alanıyla sınırlıdır. Ciddi olumsuz etkilerin ortaya çıkma olasılığı düşüktür; son derece tehlikeli maddeler kullanılmamakta ve rutin güvenlik önlemleri yeterli kabul edilmektedir. Bu tür etkiler, yaygın olarak uygulanan etki azaltma yaklaşımları ve standart iyi uygulamalarla etkin bir şekilde yönetilebilir.

Düşük Risk: Çevresel ve sosyal etkileri minimum düzeyde veya ihmal edilebilir düzeyde olan projeler.

Bu projelerin insan nüfusu veya çevre üzerinde çok sınırlı veya hiç olumsuz etkisi olması beklenmez ve ortaya çıkabilecek küçük sorunları çözmek için genellikle standart yönetim önlemleri yeterlidir.

3.2.2. ÇS Risk Kategorisine Göre Gerekli ÇS Değerlendirme ve Yönetim Belgeleri

Çevresel ve sosyal değerlendirme ve belgeleme gereklilikleri, alt projenin atanan risk kategorisine göre belirlenir. Tablo 1, alt borçlular tarafından hazırlanacak çevresel ve sosyal değerlendirme ve yönetim belgeleri de dahil olmak üzere, her kategori için beklenen standart belge setini özetlemektedir.

Tablo1 ÇS Risk Kategorisine Göre Gerekli ÇS Değerlendirme ve Yönetim Belgeleri

Çevre ve Sosyal Risk Kategorisi	Çevre ve Sosyal Değerlendirme ve Yönetim Belgeleri						
	Alt borçlular (yürürlükteki ulusal mevzuat kapsamındaki ÇS belgeleri gerekliliklerine ek olarak)						
	ÇED veya Ek Odaklanmış/Hedefli Değerlendirme ve Yönetim Belgeleri	ÇSYP	ÇSYP Kontrol Listesi (*)	PKP	İYP	YYP / GKYYP / Sonradan Sosyal Denetim (*)	Diğer Çevre ve Sosyal Yönetim Planları ve Araçları (**)
Yüksek Risk	√	√		√	√	√	√
Önemli Risk	√	√		√	√	√	√
Orta Risk		√	√	√	√	√	√
Düşük Risk			√				(*)

ÇED: Çevresel ve Sosyal Etki Değerlendirmesi
Ek Odaklanmış/Hedefli Değerlendirmeler ve Yönetim Belgeleri: biyolojik çeşitlilik, kültürel miras vb. ile ilgili değerlendirme veya yönetim belgeleri, kümülatif etki değerlendirmesi, sınır ötesi etkiler değerlendirmesi, insan hakları etki değerlendirmesi, ilgili tesislerin risk ve etkilerinin değerlendirilmesi vb. içerebilir.

ÇSYP: Çevre ve Sosyal Yönetim Planı
PKP: Paydaş Katılım Planı
İYP: İşgücü Yönetimi Prosedürleri
YYP: Yeniden Yerleşim Planı
GKYYP: Geçim Kaynaklarının Yeniden Kurulması Planı

**İLBANK tarafından, faaliyetlerin niteliği ve ölçeğine bağlı olarak bazı orta riskli alt projelerde uygun görüldüğü durumlarda, ÇSYP Kontrol Listesi, ÇSYP hazırlama şartının yerine geçecektir.

**Gerektiği şekilde

3.3.Çevre ve Sosyal Durum Değerlendirme

Çevresel ve Sosyal Durum Değerlendirme (ÇSDD), İLBANK'ın ÇS risk yönetimi sürecinin ikinci aşamasıdır ve bir alt projenin İLBANK'ın ÇSYS'si, ulusal mevzuat ve UFK gerekliliklerine uygun olarak uygulanıp uygulanamayacağını doğrulamayı amaçlamaktadır. İLBANK, atılması gereken ayrıntılı adımları ve kullanılacak araçları açıklayan bir ÇSDD Prosedürü uygulamaktadır.

Süreç dört ana faaliyeti içermektedir.

(1) İLBANK, mevcut riskleri, eksiklikleri ve ulusal ve UFK standartlarına uyum düzeyini anlamak için fizibilite çalışmaları, ulusal ÇED belgeleri, izinler, arazi edinim kayıtları, paydaş katılımı belgeleri ve mevcut tüm ÇS değerlendirmeleri dahil olmak üzere mevcut tüm ÇS bilgilerini masa başı incelemesine tabi tutar.

(2) İLBANK, alt projenin tam konumunu ve fiziki sınırlarını doğrulamak, sahadaki çevresel ve sosyal koşulları incelemek ve çevredeki arazi kullanımlarını, potansiyel olarak etkilenebilecek kişileri veya hassas alanları belirlemek amacıyla bir saha ziyareti gerçekleştirir.

(3) İLBANK bu bilgileri değerlendirir ve ÇSYS ile UFK standartlarının gerekliliklerine aykırı durumları veya eksiklikleri tespit eder.

(4) Tüm bulgular, İLBANK'ın alt projenin ÇS riskleri, eksiklikleri ve uygunluk durumuna ilişkin konsolide değerlendirmesini sunan ÇSDD Raporunda kaydedilir. ÇSDD sonuçlarına dayanarak, İLBANK gerekli azaltma ve yönetim önlemlerini, sorumlu tarafları ve uygulama zaman çizelgelerini belirten bir Çevresel ve Sosyal Eylem Planı (ÇSEP) hazırlar. ÇSEP, alt kredi sözleşmesinin ayrılmaz bir parçası haline gelir ve alt borçlunun İLBANK ve UFK standartlarına uyumu sağlamak için yerine getirmesi gereken koşulları belirler.

3.4.Finansman Karar Süreci

ÇSDD ve ÇSEP hazırlıklarının tamamlanmasının ardından, ÇS risk kategorisi, temel riskler ve etkileri içeren ÇSDD özeti ile ÇSEP, genel kredi değerlendirme paketinin bir parçası olarak İLBANK Üst Yönetimi ve Yönetim Kurulu'na sunulur. Yönetim Kurulu'nun finans (yatırım) kararı şunları dikkate alır:

- alt projenin İLBANK politikaları ve stratejileriyle uyumu;
- Ç&S risk seviyesi ve etkilerin karmaşıklığı;
- ÇSEP ve diğer ÇS araçlarının yeterliliği ve uygulanabilirliği;
- alt borçlunun ÇS gerekliliklerini uygulama kapasitesi ve taahhüdü; ve
- krediyi veren uluslararası finans kuruluşları tarafından sunulan koşullar veya öneriler.

Yüksek riskli veya daha karmaşık alt projeler için, İLBANK, ilgili kredi sözleşmelerinin hükümlerine uygun olarak, nihai finansman kararını vermeden önce ÇS konularında ilgili uluslararası finans kuruluşlarına danışabilir.

3.5.Alt Kredi Sözleşmesi

Finansman kararı alındıktan sonra, ÇS gereklilikleri İLBANK ile alt borçlu arasında imzalanacak alt kredi sözleşmesi ile resmileştirilir. Alt kredi sözleşmesi, ÇSYS gerekliliklerini ve ÇSDD bulgularını ÇSEP aracılığıyla bağlayıcı sözleşme yükümlülüklerine dönüştürür ve alt proje düzeyinde ÇS uyumluluğunu sağlamak için ana araç haline gelir.

3.6.Çevresel ve Sosyal İzleme

İLBANK, alt kredi süresi boyunca hem inşaat hem de işletme aşamalarını kapsayan tüm finanse edilen alt projeler için düzenli ÇS izleme faaliyetleri yürütür. Bu izlemenin temel amacı, alt projenin ÇS performansını değerlendirmek, ulusal mevzuata ve UFK standartlarına uygunluğu doğrulamak ve herhangi bir uyumsuzluğun zamanında tespit edilip giderilmesini sağlamaktır. Alt projeye özgü izleme ve raporlama gereklilikleri, ÇSDD sonuçlarına göre belirlenecek ve İLBANK'ın Çevre ve Sosyal Denetim, İzleme ve Raporlama Prosedürü uyarınca yürütülecektir.

Alt Borçluların ÇS İzleme ve İLBANK'a Raporlama: Alt borçluların, alt projelerini düzenli olarak izlemeleri ve alt projenin ÇS risk kategorisi ile ÇSEP'inde tanımlanan sıklığa uygun olarak İLBANK'a periyodik ÇS Performans İzleme Raporları sunmaları gerekmektedir. Bu raporlar şunları içerir: alt projenin uygulanmasındaki ilerleme, ulusal izin ve düzenlemelere uygunluk, ÇSEP ve ÇSS taahhütlerinin durumu, olay ve kaza kayıtları, alt proje düzeyinde ÇS personeli ve kapasitesi, paydaş katılım faaliyetleri ve şikayet kayıtları. Raporlama sıklığı, risk kategorisine göre aşağıdaki şekilde değişir:

- **Yüksek ve Önemli Risk:** İnşaat sırasında üç ayda bir; işletmenin ilk iki yılında altı ayda bir ve sonrasında alt kredinin geri ödeme süresi boyunca yılda bir.
- **Orta Risk:** İnşaat sırasında altı ayda bir; işletmenin ilk iki yılında yılda bir ve sonrasında alt kredinin geri ödeme süresi boyunca iki yılda bir.
- **Düşük Risk:** İnşaat sırasında yıllık; işletmenin ilk aşamasında iki yılda bir ve sonrasında alt kredinin geri ödeme süresi boyunca üç ila beş yılda bir.

İLBANK Çevre ve Sosyal Etki İzleme ve Raporlama: İLBANK, kendi denetim ve izleme faaliyetleri yoluyla alt borçluların raporlamasını tamamlar. Bunlar arasında sunulan rapor ve izinlerin masa başı incelemeleri, İLBANK Genel Müdürlüğü ve Bölge Müdürlüğü ekipleri tarafından gerçekleştirilen saha izleme ziyaretleri ve alt borçlular, yükleniciler ve denetim danışmanlarıyla doğrudan iletişim yer alır. Bu faaliyetler sırasında İLBANK, alt borçluların raporlarının doğruluğunu teyit eder, ÇSEP'in uygulanmasını kontrol eder, şikayet ve olay kayıtlarını inceler ve ÇSYS ile UFK gerekliliklerine aykırı durumları tespit eder.

İLBANK'ın Kredi Veren Uluslararası Finans Kuruluşlarına (UFK) Sunulan Periyodik Çevre ve Sosyal Performans Raporları: İLBANK, alt proje izleme sonuçlarına dayalı olarak finansman sağlayan uluslararası finans kuruluşlarına (UFK) periyodik Çevre ve Sosyal Performans İzleme Raporları sunmaktadır. Bu raporlar, finanse edilen alt proje portföyü, ÇSTP/ÇSEP uygulaması yoluyla uluslararası finans kuruluşlarının standartlarına (ör. DB ÇSS'leri) uyum, İLBANK'ın ÇSÖ kurumsal kapasitesi, paydaş katılım faaliyetleri, şikayet kayıtları ve olay/kaza istatistikleri hakkında bilgiler içerir.

Olay ve Kaza Bildirimi ve Uluslararası Finans Kuruluşlarına Raporlama: Alt borçlular, önemli herhangi bir Çevre ve Sosyal olayını 24 saat içinde İLBANK'a bildirmelidir. Bu bildirim aldıkdan sonra, İLBANK olayı 24 saat içinde ilgili uluslararası finans kuruluşlarına raporlar. Ardından, Kök Neden Analizi ve önerilen düzeltici eylemleri içeren ayrıntılı bir Çevre ve Sosyal Olay Soruşturma Raporu 30 takvim günü içinde sunulmalıdır.

4. DEĞİŞİM YÖNETİMİ

Alt projenin hazırlık ve uygulama aşamalarında teknik tasarımlar, inşaat yöntemleri, zaman çizelgeleri veya saha sınırları değişebilir veya ek bileşenler eklenebilir. Bu tür değişiklikler, ÇS risklerinin ve etkilerinin niteliğini veya büyüklüğünü değiştirebilir. ÇSYS kapsamında İLBANK, önemli değişikliklerin uygulanmadan önce tespit edilmesini, değerlendirilmesini ve ele alınmasını sağlamak için bir Değişim Yönetimi Prosedürü uygular.

Alt proje uygulaması sırasında önemli değişiklikler olması durumunda, İLBANK etkileri vaka bazında değerlendirecek ve yönetecektir. Önemli değişiklikler kredi veren uluslararası finans kuruluşlarına bildirilir ve İLBANK, ek ÇS yeniden değerlendirmesi, durum tespiti, paydaş katılımı veya bilgilendirme gerekip gerekmediğine karar verir. Önemli proje değişiklikleri veya yeni ortaya çıkan ÇS riskleri, paydaşların bilgilendirilmesini ve danışılmasını gerektirir ve daha sıkı izleme, güncellenmiş etki azaltma önlemleri veya finansman anlaşmalarında değişikliklere

yol açabilir. Alt projeler, gerekçeli olduğu durumlarda, kredi veren uluslararası finans kuruluşlarına uygun şekilde bilgi verilmek suretiyle, İLBANK'ın ÇS risk çerçevesi kapsamında yeniden sınıflandırılabilir. Sürekliliği sağlamak amacıyla, personel rotasyonları veya ayrılmaları durumunda, ÇSYS'nin etkin bir şekilde uygulanmasını sürdürmek için resmi bir devir teslim süreci gereklidir.

5. PAYDAŞ KATILIMI PLANI

İLBANK'ın Çevresel ve Sosyal Yönetim Sistemi (ÇSYS) ve Dünya Bankası'nın ÇSS10 gereklilikleri doğrultusunda GFC Projesi için ayrı bir Paydaş Katılım Planı (SEP) hazırlanmıştır. PKP'in amacı, Proje boyunca katılım faaliyetlerine rehberlik etmek ve tüm paydaşların bilgilendirilmesini, danışılmasını ve etkin bir şekilde katılımını sağlamak, böylece paydaşlarla ilgili sorunları yönetmek için gerekli kaynak ve eylemlerin belirlenmesine yardımcı olmaktır.

6. İLBANK ŞİKAYET MEKANİZMASI

İLBANK'ın Şikayet Yönetimi Prosedürünün amacı, iç ve dış paydaşlardan gelen tüm şikayet, endişe, soru ve geri bildirimlerin adil, şeffaf, erişilebilir, cinsiyet eşitliğini gözetilen ve zamanında yönetilmesini sağlamaktır. İLBANK, Eylül 2021'den bu yana tüm UFK tarafından finanse edilen projeler ve alt projeler için geçerli olan resmi bir Şikayet Politikası uygulamaktadır. İLBANK ÇSYS kapsamında, bu Politika güncellenmiş ve bu PKP'in ayrılmaz bir parçasını oluşturan kapsamlı bir Şikayet Mekanizması (ŞM) haline getirilmiştir.

Şikayet, bir paydaş tarafından İLBANK tarafından finanse edilen projelerin veya alt projelerin planlanması, uygulanması veya yönetimi ile ilgili olarak sunulan herhangi bir endişe, şikayet, sorun veya geri bildirim olarak tanımlanmaktadır. Şikayetler, çevre, iş sağlığı ve güvenliği, işgücü ve çalışma koşulları, toplum sağlığı ve güvenliği, kültürel miras, insan hakları, arazi sorunları ve diğer tüm ÇS konuları gibi çevresel ve sosyal konularla ilgili olabilir. Paydaşlar şikayetlerini isimsiz olarak iletebilirler ve şikayet başvurusu için herhangi bir ücret veya masraf talep edilmez. İLBANK, şikayette bulunan kişilere karşı misilleme, sindirme veya herhangi bir olumsuz eylemde bulunulmasını kesinlikle yasaklar.

İLBANK Genel Müdürü, projeden etkilenen kişiler, topluluk üyeleri, işçiler, alt borçlular, yükleniciler, denetim danışmanları ve diğer ilgili tarafların sorunlarını dile getirebilecekleri yapılandırılmış süreçler sağlar. Bu mekanizma, şikayetlerin tutarlı ve öngörülebilir bir şekilde alınmasını, kaydedilmesini, değerlendirilmesini ve çözülmesini sağlamayı amaçlamaktadır. Tüm şikayetler, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (6698 sayılı Kanun) uyarınca gizli tutulacaktır.

İLBANK ŞM kapsamında üç ayrı mekanizma oluşturulmuştur:

1. **Halk için Şikayet Mekanizması** – bir alt projenin olumsuz Çevre ve Sosyal etkiler yarattığına veya yaratabileceğine inanan topluluklar veya bireyler içindir.
2. **Çalışanlar için ŞM** – yükleniciler ve denetim danışmanları dahil olmak üzere İLBANK projeleri ve alt projelerinde görev alan çalışanlar içindir.
3. **Hassas Şikayetler için ŞM** – İLBANK Etik Komitesi tarafından yönetilir ve SEA/SH, dolandırıcılık, yolsuzluk ve İLBANK Davranış Kuralları ihlalleri gibi iddiaları kapsar.

Her mekanizma, çevrimiçi formlar, e-posta, telefon, yazılı başvurular, şikayet kutuları ve İLBANK, Bölge Müdürlükleri, alt borçlular, denetim danışmanları, yükleniciler ve CİMER ve YİMER gibi ulusal sistemler aracılığıyla yüz yüze bildirim dahil olmak üzere, başvuru için çok sayıda erişilebilir kanal sunmaktadır. Alt borçlular, İLBANK'ın Yönetim Mekanizması ile uyumlu alt proje düzeyinde Yönetim Mekanizmaları oluşturmaktan ve toplulukların ve çalışanların mevcut kanallar, gizlilik kuralları, itiraz seçenekleri ve zaman çizelgeleri hakkında bilgilendirilmesini sağlamaktan sorumludur.

İLBANK, şikayetlerin derhal değerlendirilmesini ve uygun düzeyde çözülmesini sağlar. Hassas şikayetler, tanımlanmış prosedürler ve zaman çizelgelerine göre derhal ele alınması için Etik Komitesine sevk edilir. Sürecin sonucundan memnun olmayan şikayetçiler için bir itiraz mekanizması da mevcuttur.

7. İŞGÜCÜ YÖNETİM PROSEDÜRLERİ

İşgücü Yönetimi Prosedürü (İYP), İLBANK'ın ÇSYS'sinin ayrılmaz bir parçasını oluşturur ve Dünya Bankası'nın İşgücü ve Çalışma Koşulları hakkındaki Çevresel ve Sosyal Standart 2 (ÇSS2) ile, ilgili olduğu durumlarda Toplum Sağlığı ve Güvenliği hakkındaki ÇSS4 ve geçerli ulusal iş mevzuatı uyarınca hazırlanmıştır. İYP, [uygulama kurumu/alt borçlu]'nun tüm alt proje çalışanlarını nasıl yöneteceğini ve işgücüsüyle ilgili riskleri ve etkileri sistematik bir şekilde nasıl ele alacağını belirler.

İYP'nin amaçları şunlardır:

- Alt proje faaliyetlerinde yer alan farklı işçi kategorilerini belirlemek;
- Alt proje uygulamasıyla ilişkili işgücüsüyle ilgili riskleri ve etkileri belirleyin, analiz edin ve yönetin;
- ÇSS2, ÇSS4 ve geçerli ulusal yasalara uymak için önlemler ve prosedürler tanımlayın; ve
- İşçilerin haklarını, iş sağlığı ve güvenliğini (İSG) ve toplum sağlığı ve güvenliğini korumak için bir çerçeve sağlamak.

Bu prosedürler, tam zamanlı, yarı zamanlı, geçici, mevsimlik veya geçici olarak istihdam edilen tüm alt proje çalışanları için geçerlidir. Çalışanlar, işe alım sırasında ve düzenli oryantasyon veya yenileme eğitimleri aracılığıyla İYP gereklilikleri, Davranış Kuralları ve Çalışan Şikayet Mekanizması hakkında bilgilendirilecektir. Ayrıca, çalışanlar, Çalışan Şikayet Mekanizması'nın yanı sıra ulusal iş teftiş makamlarına, adli mekanizmalara ve yasal olarak mevcut diğer kanallara erişim haklarını da koruyacaktır.

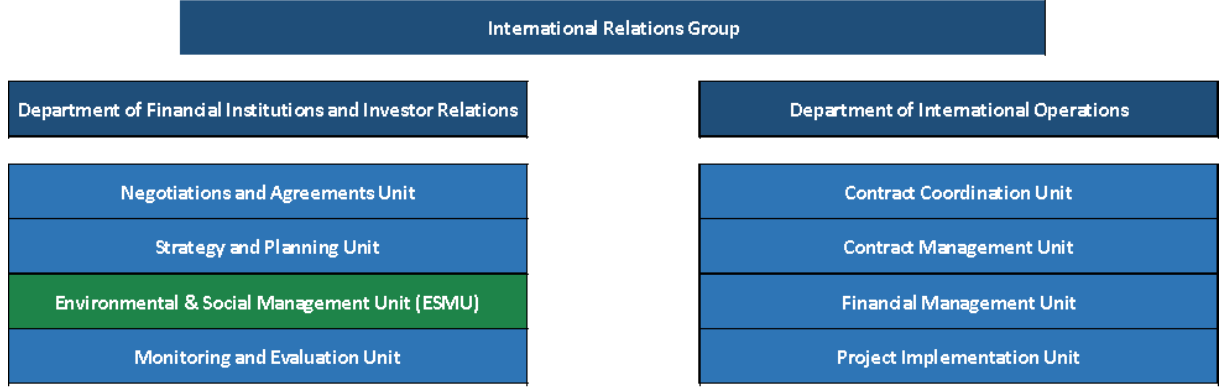
8. ÇSYS UYGULAMA KAPASİTESİ

İLBANK, Şekil 1 'da gösterildiği gibi, hem merkezi (Genel Müdürlük) hem de bölgesel (Bölge Müdürlükleri) düzeylerde ÇSYS'nin uygulanmasını destekleyen bir kurumsal yapıya sahiptir. Ankara'daki İLBANK Genel Müdürlüğü'nün Uluslararası İlişkiler Grubu Direktörlüğü'ne bağlı Finansal Kurumlar ve Yatırımcı İlişkileri Departmanı bünyesindeki Çevre ve Sosyal Yönetim Birimi (ESMU), çevre, sosyal ve İSG uzmanları (1 Çevre ve Sosyal Yönetim Direktörü, 1 ÇSYS Koordinatörü, 4 sosyal uzman ve 5 çevre ve İSG uzmanı) ile bireysel Ç&S ve İSG danışmanları (5 sosyal danışman, 5 çevre danışmanı ve 5 İSG danışmanı) istihdam etmektedir.

Bu ekip, ÇSYS prosedürlerini uygulamak, S taraması ve risk sınıflandırması yapmak, SD raporları ve SA'ları hazırlamak, alt projelerin S performansını denetlemek ve S sonuçlarını uluslararası finans kuruluşlarına (UFK) raporlamakla sorumludur.

Bölgesel düzeyde İLBANK, Türkiye genelinde her birinde S ve İSG personeli bulunan 18 Bölge Müdürlüğü aracılığıyla faaliyet göstermektedir. Bu ekipler, S tarama sürecine katkıda bulunur, saha ziyaretlerine katılır, inşaat ve işletme aşamalarında düzenli izleme yapar ve alt borçlular ile yerel paydaşlar için irtibat noktası görevi görür.

Kurumsal kapasiteyi korumak ve geliştirmek amacıyla İLBANK, bir ÇSYS Eğitim Prosedürü oluşturmuştur. Bu prosedür, Genel Müdürlük ve Bölge Müdürlüklerindeki personelin yanı sıra alt borçlular, denetim danışmanları ve yükleniciler için eğitim ihtiyaçlarını ve programlarını tanımlamaktadır. Prosedür, ÇSYS gereklilikleri, uluslararası finans kuruluşlarının (UFK) S ve İS standartları (Dünya Bankası SÇ dahil) ve arazi edinimi, paydaş katılımı, şikayet mekanizması ve SEA/SH risk yönetimi gibi özel konular hakkında oryantasyon ve tazeleme eğitimleri öngörmektedir.

ILBANK Regional Directorates E&S and OHS Focal Points (1 Environmental, 1 Social and 1 OHS Expert per RD)
İstanbul RD (İstanbul, Edirne, Kırklareli, Tekirdağ, Kocaeli, Sakarya)
Bursa RD (Bursa, Balıkesir, Canakkale, Yalova)
İzmir RD (İzmir, Manisa, Uşak, Denizli, Aydın, Muğla)
Eskişehir RD (Eskişehir, Bilecik, Kutahya, Afyonkarahisar)
Antalya RD (Antalya, Burdur, Isparta)
Konya RD (Konya, Aksaray, Karaman)
Ankara RD (Ankara, Düzce, Bolu, Çankırı, Çorum, Kırıkkale)
Adana RD (Adana, Mersin, Osmaniye, Hatay)
Kayseri RD (Kayseri, Yozgat, Kırşehir, Nevşehir, Niğde)
Gaziantep RD (Gaziantep, Kahramanmaraş, Adıyaman, Şanlıurfa, Kilis)
Diyarbakır RD (Diyarbakır, Mardin, Batman, Siirt, Şırnak)
Elazığ RD (Elazığ, Malatya, Tunceli, Bingöl)
Van RD (Van, Muş, Bitlis, Hakkari)
Erzurum RD (Erzurum, Erzincan, Ardahan, Kars, Iğdır, Ağrı)
Sivas RD (Sivas, Tokat)
Samsun RD (Samsun, Sinop, Amasya, Ordu)
Trabzon RD (Trabzon, Giresun, Gümüşhane, Bayburt, Rize, Artvin)
Kastamonu RD (Kastamonu, Bartın, Karabük, Zonguldak)

Şekil 1 İLBANK Uluslararası İlişkiler Grub Başkanlığı Organizasyon Şeması